

הצבי והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק – גבעת זאב



בס"ד • פרשת תרומה–זכור תשפ"א

גליון מס' 3 • שנה א'

דברי תורה
מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת תרומה

ויקחו לי תרומה. פירש"י לי לשמי. צ"ב מה נשתנה מצוה זו מכל המצוות, הלא כל מעשי המצות ראוי לעשות לשם שמים. גם מ"ש במדרש [תנדב"א פי"ז] בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר להם הקב"ה שיעשו משכן צ"ב מה ענין זה לזה.

וי"ל דהנה אמרו חז"ל [סוכה מט:] מאי דכתיב [מיכה ו ח] הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך, עשות משפט זה הדין ואהבת חסד זו גמילות חסדים והצנע לכת עם אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה, והלא דברים קל וחומר ומה דברים שדרכן לעשותן בפרהסיא אמרה תורה הצנע לכת, דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה. ופירש מהרש"א [מכות כד.] דעשות משפט ואהבת חסד הם דברים טובים גם בעיני כל אדם, אך השי"ת דורש מישראל מעלה יתירה הצנע לכת עם אלקיך והיינו שלא יתפאר ויפרסם מעשיו הטובים אלא בצנעא עיי"ש.

ויש לומר ע"ד זה כונה נוספת והיא בחינת יחוד המעשה, דהיינו בשעה שעושה אדם דבר גשמי כביכול, ובאמת כל כונתו לשמים, רק הלבוש הוא גשמי, ומלבד הבוחן כליות אין איש יודע מה בלבו, גם זה נקרא עבודת ד' בהצנע. וז"ש ומה ד"א דורש מעמך וכו' והצנע לכת עם אלקיך, זו מעלה יתירה על כל אדם, אעפ"י שגם חבירו מקיים מצות אלו ואינו מפרסם בפרהסיא, אבל זה המלביש מעשיו הטובים ומסתירן בדבר חולין הוא במדרגה נעלה ביותר, ובחי' זו נצרכת בעיקר במצות צדקה.

ובזה יש לפרש מ"ש בגמ' [פסחים ח.] האומר סלע זה לצדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, וצ"ב מאי צדקות יש כאן, אך להנ"ל יש לבאר דמיירי שהנותן אינו חפץ שידע איש זולתו שכונתו לנתינת צדקה, אף לא המקבל, ע"כ אומר בפיו באזני העני שאין זו צדקה אלא נותן כסגולה לצורך רפואת בנו וכיו"ב, על אף שאין הדבר אמת, זהו צדיק גמור. וז"ש 'האומר' דייקא, פי' שאינו אלא אומר כן אעפ"י שאינו. וכדרך שפירש הגה"ק מהר"ם באנעט זצ"ל זה המאמר (הובא בספר דברי מהרי"א פר' ראה) שהאומר כדי שיחיה בני, פירוש לא שהוא זקוק באמת לכך רק כדי שלא ייבוש העני אומר לו שנותן לו צדקה לצורך עצמו כי יש לו חולה בתוך ביתו, זהו צדיק גמור.

והנה מ"ש ישראל נעשה ונשמע, יש לפרש הכונה, נעשה שרק אנחנו נשמע ולא איש זולתינו ידע כונת מעשינו, והיינו הבחי' הנ"ל. וז"ש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר להם ועשו לי מקדש ויקחו לי תרומה, וזהו לי לשמי, היינו לשמי בלבד.

ויקחו לי תרומה וגו'. פירש"י לי לשמי, צ"ב מה נשתנה מצוה זו מכל המצוות, הלא כל מעשי המצות ראוי לעשותם לשם שמים. עוד קשה דפתח הכתוב בציווי ויקחו לי תרומה וכו' ותיכף אמר וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת וכו' ועדיין לא אמר לאיזה צורך נתבקשו לתת כל אלו רק בסוף דבריו סיים ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, זה היה לו לומר בתחילה ויקחו לי תרומה וכו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ואח"כ וזאת התרומה אשר תקחו וכו'. וי"ל הנה להלן בסוף הפרשה [כז ג] כתיב ועשית סירותיו לדשנו ויעיו ומזרקותיו וכו' לכל כליו תעשה נחושת, וקשה מהו לכל כליו, ואם הכונה שיעשה את הכלים האלו מנחושת הוה ליה למימר כל כליו תעשה נחושת, ולכן פירש"י לכל כליו כמו כל כליו, וכן תרגם יונתן כל מנוי תעביד נחשא, ואכתי צריך ביאור למה כתיב לכל כליו.

והנה בספר דודאי מהרא"י כתב דבר חידוש וז"ל, יש לפרש שכוונה התורה שהתחלת עשיית הנחשת מהארץ אשר חצבה ממנה, תהיה לתכלית לעשות כלי המקדש, וכמו שהצריכה התורה בגויל של ס"ת ותפילין להיות מעובד לשמה כמו כן תהיה תחלת עשיית הנחשת לשם כלי המקדש ע"כ. וכן מצינו בקרבנות הנשיאים איתא בספרי פ' נשא [פיסקא מ"ט] ע"פ וקרבנו קערת כסף אחת, מגיד שלא נעשו תחילה אלא לשם קרבנות, כלומר שגם הכלים היו מכלל הקרבן כי נעשו מתחילה לשם קרבנות והוקדשו תיכף. ולפי"ז יש לומר דזהו שאמר ויקחו לי תרומה פירש"י לי לשמי, זה קאי על י"ג דברים שנצטוו להביא זהב וכסף ונחושת וכו' ואמר שכל אלו יהיו עשויים מתחילתן לשמה לשם קדושת המשכן, וזה דבר חידוש הוא לפיכך הקדים אותם בתחילה, ואח"כ אמר ועשו לי מקדש וכו' ופשיטא שיעשה לשם שמים ככל המצות שבתורה, ואח"כ מנה את הדברים הנצרכים לזה.

ויקחו לי תרומה. איתא במדרש [תדבא"ר פי"ז] בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן. והוא תמוה מה ענין זה לזה. וביותר קשה דהלא נעשה ונשמע אמרו בשעת מתן תורה בחודש סיון, וציווי מלאכת המשכן היה רק למחרת יום הכפורים כמו"ש רש"י בפרשת כי תשא עה"פ [להלן לא יח] ויתן אל משה ככלותו וגו', א"כ איך אמר דבשעה שאמרו נעשה ונשמע מיד אמר שיעשו משכן.

וי"ל על פי מה שכתבו המפורשים דלכאורה הול"ל ויתנו לי תרומה, מאי ויקחו. וכן קשה למה כתיב אח"ז פעם שנית תקחו את תרומתי. אך הענין כי בשעה שאדם נתבע לצדקה קשה עליו הדבר לתת מהונו לאחרים, והעצה לזה, שיפריש תמיד מעט ממונו ויניחו אצלו במקום המיועד לצדקה, ואח"ז כשבא ענין צדקה לפניו, יתן מאותן המעות המופרשות ומונחות מכבר בקרן זוית, וממילא לא יכבד עליו כ"כ, כיון שכבר הפרישן ממנו.

וזה שפירש רש"י, תרומה לשון הפרשה, וכן כתיב אח"ז מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, פי' מאותו איש שכבר נדב לבו והפריש תרומה, תקחו את תרומתי, אין עליכם אלא לקחת את תרומתי שכבר הפריש. ולכך כתיב ויקחו לי תרומה ולא ויתנו, כלומר שיקח כל אחד מממונו ויפרישו אצלו לצדקה כנ"ל. וכן שמעתי בשם מרן בעל אמרי אמת מגור עה"פ [דברים טו י] נתון תתן לו ואל ירע לבבך בתתך לו, מהו כפל הלשון נתון תתן, אך הכונה כנ"ל שיתן שתי פעמים, פעם א' יפריש בינו לבין עצמו, ופעם ב' יתן לצדקה ממש, ואז לא ירע לבבו בתתו, כי אינו מרגיש כ"כ את הנתינה, באשר ממון זה כבר עומד מזומן לצדקה ע"כ.

ובזה יש לבאר דברי המדרש, דהנה מה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, הוא לכאורה דבר פזיז כמו"ש בגמ' שבת [פח.] עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאזנייכו, דאיך יעשו קודם שישמעו. אך י"ל דהנה אמרו חז"ל [קידושין לא.] גדול המצווה ועושה משאינו מצווה ועושה, וטעם הדבר מבואר בתוס' שם יען כי מחמת הציווי יש התנגדות היצה"ר המונעו מלקיים המצוה באמתלאות שונות עד שנראית לו כל מצוה כהר גדול וקשה לקיים, ע"כ שכרו של המקיים גדול ביותר. לכן נתחכמו ישראל ואמרו נעשה ונשמע, פי' קודם נעשה כל מה שידבר ד' בטרם נשמע טעם המצוה ופרטיה, כי עדיין אינו קשה לקיים כל זמן שאין התנגדות היצה"ר, ואח"ז נשמע, וממילא יוכלו לקיים גם אחר השמיעה כיון שכבר קיימו פעם אחת וראו כי לא כבד הדבר לא ימנע מהם לקיים פעמים נוספות.

והנה בחי' זו היא ממש כעין מה שנתבאר בענין הצדקה. וז"ש במדרש, בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, והקב"ה ראה כוונתם וחכמתם בזה, מיד אמר ועשו לי מקדש, ויקחו לי תרומה, פי' כן תעשו בענין נתינת תרומה וצדקה, ובאופן זה יקל עליכם לתת תרומה בבוא העת.

לתגובות, כתובת מייל: koson3000@gmail.com ◆ www.koson.co.il

ואין הכונה שצוה לעשות המשכן מיד ולתת תרומה, אלא מיד אמר שיזכרו דרך זו וישתמשו בה לעת שיתבקשו לתת תרומה למשכן.

ויקחו לי תרומה. במדרש [תנדבא"ר פי"ז] איתא, כיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן. צ"ב מה ענין זה לזה, וי"ל הכונה בפשיטות, דהנה מי שאין בו ריח תורה לא יחשיב החזקת התורה וממילא אין טעם לבקש ממנו נדבה עבור דבר שבקדושה שכן אין לו שום רגש לזה, רק מי שהוא בעצמו אוהב תורה יתן בחפץ לב. וז"ש כיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע, היינו שקבלו עליהם עול תורה באהבה מיד אמר ועשו לי מקדש.

עוי"ל בדברי המדרש הנ"ל, ד'נעשה' המה הבעלי בתים העוסקים במלאכה ואינם חובשי ביהמ"ד גם הם נתאוו לקבל את התורה אבל עם מלאכה כמו"ש חז"ל [אבות פ"ב מ"ב] יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, וזהו שאמרו 'נעשה' היינו עולם העשיה וגם נשמע. מיד אמר הקב"ה אכן יפה דברו, גם הם רב חלקם בתורה ע"י תרומה למקדש והחזקת התורה עץ חיים היא למחזיקים בה.

אשר ידבנו לבו. פירש"י ז"ל לשון נדבה והוא לשון רצון טוב. י"ל בדרך צחות, דבא ליישב כפל הדיבור, דהלא כבר כתיב אשר ידבנו לבו היינו שנותן מרצונו א"כ למה חזר אח"ז ואמר תקחו את תרומתי, קיחה זו למה. לכן תירץ דידבנו לבו אינו אלא 'לשון' נדבה, פי' שנדב והכריז בפיו ובלשונו והוא לשון רצון טוב, כי בשעת ההבטחה אמנם היה לו רצון ולשון טוב, אבל אח"ז כשבא הדבר לידי מעשה אינו ממהר לתת, ע"כ תקחו את תרומתי צריכים הגבאים לטרוח ולקחת ממנו.

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. פירש"י לי לשמי, הקשו למה כתב ויקחו הול"ל ויתנו. ועוד הרי בצדקה אין צריך כונה לשמה. עוד צ"ב למה שנה וכפל תקחו את תרומתי והלא כבר נאמר ויקחו לי תרומה. ועוד למה לא אמר בסיפא תקחו לי את תרומתי, כשם שנאמר ברישא דקרא.

וי"ל על פי מה שכתב הר"ן [סופ"ג דר"ה הובא בב"י או"ח תע"ה] דאפילו למ"ד מצות צריכות כונה, במקום שנהנה יוצא ידי חובה אף בלא כונה, והנה בודאי הנותן למשכן צריך כונה שימסרנו יפה יפה לשם שמים, אבל מי שנותן מנדבת לבו הטוב ונהנה מן הנתינה בשמחה אינו צריך כונה. וז"ש ויקחו לי תרומה, פי' ממי שצריך לקחת והוא אינו נותן בנדבת לבו, אזי ויקחו לי לשמי, אבל מאת אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי מ"מ ואינו צריך כונת לשמי.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכו' וכן תעשו. המפרשים דייקו מהו וכן תעשו, הול"ל ככל אשר אני מראה וכו' כן תעשו, ודברי חז"ל ידועים כמובא בפירש"י, ועי' באוה"ח כמה תירוצים על זה. וי"ל עוד, דוכן תעשו נמשך על מ"ש ושכנתי בתוכם, ור"ל וגם אתם מצדכם תעשו כן להשכין שכינתי בתוככם, כי בלא אתערותא דלתתא ליכא אתערותא דלעילא, וז"ש ושכנתי בתוכם וכן תעשו גם אתם, ע"ד שובו אלי ואשובה אליכם.

ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו. הקשה האוה"ח למה היה צריך להראותו את תבנית המשכן, פי' הלא נאמר לו כל פרט ופרט במדה ובמשקל. וי"ל עפ"י מ"ש רבינו המלבי"ם באורך ברמזי המשכן, כי נוכל לצייר כלל המשכן והחצר שיגביל אל כלל גוף האדם ורמ"ח אבריו ושס"ה גידיו עיי"ש, והכל הוא כדוגמת ' ספירות דמרכבה עליונה. והטעם לזה יש לבאר דכח קדושת חלקי המשכן המכוונים כנגד איברי האדם מתפשט בעולם, משם יונק האדם שפע קדושה לגופו ונשמתו, וכל איבריו מושפעים ומקושרים כל אבר ואבר אל חלק המשכן שכנגדו. וזהו שרמזו רז"ל [אלשיך הק'] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד. וז"ש כאן ככל אשר אני מראה 'אותך' כלומר הבט וראה את גוף האדם ובניינו, כן הוא תבנית המשכן וכל כליו, וכן תעשו לשון תיקון, עי"ז תוכלו לתקן כל איברי גופכם להביאם לשלימות הקדושה.

ועשו ארון עצי שטים וכו' וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו. פירש"י שלשה ארונות עשה בצלאל א' של עץ וב' של זהב, והוא בגמ' [יומא עב:]. וצ"ב ג' ארונות הללו למה באו, מה מצוה היא זו ומה טעם יש בה, וכי לא היה די בארון אחד, והלא לא מצינו סדר זה בכל הכלים אלא בארון בלבד וטעמא בעי.

וי"ל הנה ג' ארונות אלו רומזים על הת"ח הלומד תורה ועל המחזיקים תומכי תורה, ארון של עץ הוא הת"ח העוסק בתורה כמו"ש בפ' שלח [במדבר יג כ] היש בה עץ אם אין, פירש"י עץ אדם כשר שיגין עליהם בזכותו. וב' ארונות של זהב הם התמכין דאורייתא עץ חיים היא למחזיקים בה, אותם המזילים זהב מכיסם לצורך החזקת התורה. הת"ח הוא יחיד, אחד יוצא להוראה [קה"ר ז' כ"ח], אבל המחזיקים הם רבים, והנה באמת הת"ח צריך לבעלי הבתים המחזיקים בו וכמו"ש בגמ' [חולין צב.] אלמלא עליא לא מתקיימא אתכלייא, ועכ"ז הת"ח יש לו זכות בפני עצמו וגם אם לא יחזיקו בו הבע"ב רוח והצלה יעמוד לו ממקום אחר, כמוש"כ לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם [תהלים לז כה]. לכן נפרדו הארונות זה מזה, ללמדך שמזונו של הת"ח מובטח לו מצד עצמו, אבל זה נאמר רק בארון התורה בלבד, משא"כ בשאר הכלים הכלי והציפוי דבוקים זה בזה והיו לאחדים.

ועשו ארון עצי שטים וכו' וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו. פירש"י שלשה ארונות עשה בצלאל אחד של עץ ושנים של זהב. צ"ב מה נשתנה ארון הברית מכל כלי המשכן שעשוהו כפול שלשה. וי"ל עפימ"ש לעיל דג' ארונות רומזים על תלמיד חכם הלומד תורה ועל המחזיקים בו תומכי תורה, ארון של עץ הוא הת"ח כמו"ש בפ' שלח היש בה עץ אם אין פירש"י אדם כשר וכו', וב' ארונות של זהב הם התמכין דאורייתא עץ חיים היא למחזיקים בה והמה של זהב כי מזילים זהב מכיסם לצורך החזקת תורה. והנה בכל הכלים הציפוי הוא טפל לכלי ואין לו ערך מצד עצמו ואין דמיון בין הציפוי לערך הכלי עצמו, משא"כ בארון גם ב' ארונות הציפוי הם ארונות בזכות עצמם ודומים לארון האמצעי, להורות שלמחזיקים בת"ח יש חלק בתורתו בשוה אליו כגון ישששכר וזבולון וכיו"ב או אשת ת"ח המסייעת לו לעסוק בתורה נוטלים חלקם בשוה עם ת"ח עצמו חלק כחלק יאכלו, כמו"ש באוה"ח פ' כי תשא עה"פ זה יתנו [שמות ל יג] כי יששכר וזבולון החולקים בתורה שלמד יששכר יהיה לכל אחד חלק שלם ולא מחצית, ועי' בתרגום יוב"ע פ' ויגש מ"ו י"ד עה"פ ובני זבולון סרד וגו' ובנוי דזבולון תגרין מרי פרקמטיא מפרנסין ית אחוהון בני יששכר ומקבלין שכר כוותהון ע"כ. לפיכך ב' ארונות זהב שהם התמכין דאורייתא גם הם ארונות שלמים בדומה לארון האמצעי.

ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך. וברש"י לא ידעתי למה נכפל שהרי כבר נאמר ונתת אל הארון את העדות. ונראה לבאר בדרך מוסר עפ"י מ"ש זקה"ק בריש ספר דרך פקודיך בשם המקובלים והובא בבאר היטב או"ח סי' תקע"א, שכל התורה שאדם לומד בעודו רשע לא עולה לרצון וע"ז נאמר נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים ע"כ. נמצא שקודם עסק התורה חייב אדם לשוב בתשובה וכפרה על מעשיו הלא טובים. הנה הכפורת רמז לכפרה כמו"ש ברישׁ מסכת שקלים [פ"א ה"א] ועשית כפורת זהב טהור יבא זהב של כפורת ויכפר על זהב של עגל עייי"ש. וזהו שחזר ואמר ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות, ולכאורה תמוה האיך יכניס את הלוחות אחר שכבר נתן את הכפורת מכסה על הארון, אלא הכונה דקודם לימוד תורה יתן את הכפורת מלמעלה כלומר שיתכפר מפי עליון, ואח"כ יתן את הלוחות היינו יעסוק בתורה.

ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה וגו'. פירש"י תיעשה המנורה מאליה לפי שהיה משה מתקשה בה אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה לכך לא נכתב תעשה. צ"ב למה נתקשה משה רבינו במלאכת המנורה יותר מכל הכלים, גם מהו שציוה לו השלך את הככר אמאי נקט לשון השלכה, הול"ל הנח את הככר באור וכו' וגם למה נקט דוקא לשון ככר.

וי"ל הנה המנורה רמז לתורה כנודע כי נר מצוה ותורה אור, ברם, מי שעוסק בתורה יומם ולילה ומקיים והגית בו וכו', לכאורה יתקשה מהיכן ירק זה חי, פרנסתו מה תהא עליה, אכן הורו לנו חז"ל [אבות פ"ג מ"ה] כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ, הרי שהעוסק בתורה מתוך עול ומפנה כל עתותיו רק לתורה אין לו לדאוג על פרנסתו כי כברו מובטח לו מן השמים כמו"ש [תהלים נה כג] השלך על ד' יהבך והוא יכלכלך. וזה שנתקשה משה רבינו בעשיית המנורה היינו אותו הת"ח שאין לו אלא אור תורה בלבד וכולו מקשה אחת בלא דברי חולין היאך יפרנס את עצמו, ועוד טפלי תליא ביה כפתוריה ופרחיה מהיכן יזונו, ע"ז השיב לו הי"ת השלך את הככר, ע"ד השלך על ד' יהבך, אל תדאג לככר לחם, והיא נעשית מאליה, לפיכך כתב תיעשה ולא תעשה, היינו אין הת"ח צריך לעשות מאומה באשר ניתנה התורה לאוכלי המן [מכילתא בשלח].

ועשית מנורת זהב טהור. ובמדרש [בר"ר פ"ג א'] ויאמר אלקים יהי אור ר' יצחק פתח פתח דבריך יאיר וכו'. פי' הגר"א באדרת אליהו ריש פ' דברים, וכבר נדפס בספר מנהגי האריז"ל בסופו, כי הפסוקים הראשונים בחמשה חומשי תורה רומזים על קני המנורה, בראשית ז' תיבות כנגד ז' קני המנורה, שמות י"א כנגד י"א כפתורים, ויקרא ט' כנגד ט' פרחים, במדבר י"ז ועם הכולל י"ח כנגד י"ח טפחים גובה המנורה, דברים כ"ב כנגד כ"ב גביעים ע"כ. וי"ל רמז לדבר עפימ"ש במדרש פר' בראשית ה' פעמים אורה בפרשת יהי אור כנגד ה' חומשי תורה. ומעתה צ"ב מדוע דייקא בגובה המנורה נצרך להוסיף את הכולל ואין המספר מדוייק, וי"ל עפ"י מ"ש זקה"ק בספר אגרא דפרקא [אות קע"ב] דגובה המנורה היה רק י"ז טפחים ומשהו (לעת עתה לא מצאתי מקורו) עייי"ש, לכן לא נרמז בקרא רק י"ז תיבות, והמשהו נרמז בכולל, ועוד כתב שם דכיון דהוי משהו לכן לא נכתב תיבה כנגדו.

ועשית מנורת זהב טהור. כתב בעה"ט ואין בפרשת מנורה אות סמ"ך וכן במעשה בראשית, לומר במקום נר אין שט"ן ואין מזי"ק, ובזכות נר מצוה ותורה אור סותם פיו של שטן מלהשטין. צ"ע קצת כי שטן נכתב בשי"ן ולא בסמ"ך. וי"ל הנה המנורה רומזת על אור תורה, ובדברי תורה אכן סמ"ך ושי"ן מתחלפים כדאמרינן בגמ' [יומא עב:] אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה והיינו דאמר רבא דאומן לה סמא דחיי וכו'. וכן מצינו בגמ' [קידושין ל:] תנו רבנן ושמתם סם תם נמשלה תורה כסם חיים. הרי שבנוגע לסגולת התורה סמ"ך ושי"ן חד הם.

מקשה תיעשה המנורה. פירש"י שלא יעשנה חוליות אלא כולה מחתיכה אחת. ידוע שהצלחה בתורה היא הרציפות בסדר הלימוד, כמו"ש הח"א [קובץ אגרות א' ג'] עיקר הלימוד הוא התמידי, ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התוהו האפס וההעדר, הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וזה שעושה תורתו קרעים קרעים אוסף רוח עכ"ל. והנה כבר אמרו חז"ל [סנהדרין עא.] כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים שנאמר וקרעים תלביש נומה. וזה שפירש"י שלא יעשנה חוליות אלא כולה מחתיכה אחת. וי"ל שכינה תורה כזו חוליות מלשון חולין, והוא היפך סוד הקדושה בלימוד.

תיעשה המנורה. שלש פעמים בלבד כתיב בתורה המנורה מלא בו', י"ל רמז ג' פעמים ו' עולה י"ח כנגד גובהה של המנורה [מנחות כח:].

מקשה. וברש"י תרגומו לשון נגיד וכו' ממשיך את האיברים מן העשת לכאן ולכאן. י"ל בדרך צחות, כידוע דרכו של הנגיד לדבר בלשון קשה, כמו"ש [משלי יח כג] ועשיר יענה עזות. וז"ש מקשה לשון נגיד, פי' לשונו של הנגיד היא מקשה, וכאשר מתבקש לסייע לנזקק, מושך את איבריו וכתפיו לכאן ולכאן ומשתמט מלעשות.

מנין הכפתורים פרחים גביעים קנים ובזיכין עולה נ"ו ועה"כ נ"ז בגימ' א"ל הוי"ה, כטעם אל הוי"ה ויאר לנ"ו. עפ"י האריז"ל כי בכל מקום שתמצא נ"ו הוא דין וכו'

[פע"ח שער השבת פכ"ד] א"ל הוי"ה הוא חסד והוא מאיר וממתיק את הדין הנרמז בנ"ו, וזה היה תכלית עבודת המנורה להאיר את החשיכה והמתקת הדינים באור החסד.

עצי שטים עומדים. בגמ' [יומא עב.] שעומדים דרך גדילתן. ע' אוה"ח מנא ליה לדרוש כן ולא כפשוטו שהם עומדים ולא מושכבים. ונראה לומר רמז, עצי שטים היינו שיטה, כלומר שיבחר אדם שיטה נכונה בדרך עבודת ד'. עץ הוא אדם כי האדם עץ השדה, והנה צריך שיהיה אדם עומד בשיטתו ולא יסור ממנה פעם הנה ופעם הנה כפוסח על שתי הסעיפים. וזהו עצי שטים עומדים. וגם צריך שתהיה השיטה בדרך גדילתן היינו עפ"י דרך החינוך שקיבל מאבותיו ורבותיו שגידלוהו ולא יהפוך ולא יצא מחוץ לשיטה. ולכן היו אלו ארזים שנטע יעקב אבינו ע"ה כמו שפירש"י עה"פ ועשית את הקרשים, לרמז שהולכים בשיטת אבותינו הק' שנטעו בימיהם לצורך הנהגת הדורות הבאים.

והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר. באוה"ח הביא דברי האבע"ז דפירושו שיאמר כן לחכמי הלב, כלומר לא משה עצמו הקימו אלא חכמי לב. וסתר את דבריו ופירש הכונה שיקים משה בעצמו כי כל מה שיצוה ד' בנוכח למשה הוא יעשה ואין זולתו וכו'. וצ"ב מה טעם הדבר הרי כל כלי המשכן נעשו עפ"י דברו ולמה נצרך הוא בעצמו להקימו. ויש לומר עפ"י העובדא מביהכנ"ס דבעלזא מובא בס' דובר שלום כשבא פעם אחיו של הרה"ק השר שלום לבקר את אמו ששהתה בבעלזא וראה איך שאחיו מהר"ש זי"ע מתעסק במו ידיו בבניית בית הכנסת ושאל הלא הלכה מפורשת היא [חו"מ סי' ח' ס"ד] דכיון שנתמנה אדם לפרנס על הציבור אסור לעשות מלאכה בפני שנים, סיפר לו הה"ק כי הלכות בית הכנסת קיבל מפי אליהו וסיים אילו היה בכוחי לבנות הכל לא חשכתי מטירחתי והייתי עומד ובונהו כל כולו רק עכשיו שאין בכוחי לעשות הכל לבדי עכ"פ מה שיש בכוחי לעשות וכי לא אעשה בעצמי ע"כ. ועוד מסופר שהה"ק ר"ש מיראסלוב הגיע לבעלזא אחר שנחנך בית המדרש הגדול שכידוע היה השר שלום עומד ומנצח על מלאכת הבית בהבנותו בכוונות קדושות ונשגבות והה"ק מיראסלוב בסוף ימיו היה סגי נהור והיה סובב וממשמש כל כותלי בית המדרש בידי קדשו כשהוא מביע קורת רוח מרובה, ובמקום אחד התעכב ואמר שמרגיש איזה חסר כאן, אמרו לו כשנבנה החלק ההוא לא נכח שם השר שלום זיע"א. ולפי"ז יש לומר דלפיכך היה מוטל על משה רבינו להקים בעצמו את המשכן ולא ע"י אחרים לבל יחסר המזג בכל חלקי המשכן. ומ"ש כאן כאשר הראית בהר, י"ל לפי הנ"ל הכונה דהרי בהר היה הוא לבדו ולא אחרים עמו, כן גם כאן תקים את המשכן לבדך כשאין זולתך שם, כדי לקיים הלכתא דאסור לפרנס הציבור לעשות מלאכה בפני שנים כנ"ל.

שבת זכור

מלחמה לה' בעמלק. יש להבין ענין מלחמה לד' בעמלק מדר דר, קליפת עמלק היא לדחות דבר שבקדושה למחר ולאחר זמן ובזה יבוא לגמרי כמו"ש אשר קרך לשון קרירות וצינון, וז"ש צא הלחם בעמלק מחר [שמות יז ט], היינו להלחם כנגד ענין המחר שהוא כחו וקליפתו, ומלחמה זו היא לדורות בכל דבר מצוה וקדושה, לכן היא מלחמה לד' בעמלק. וזה מה שאמרה אסתר יבא המלך וכו' ומחר אעשה כדבר המלך [אסתר ה ח], ולמה דחתה למחר ולא היום, אך להלחם בקלי' עמלק נצרך כח שכנגדו זה לעומת זה, תבא בחינת מחר דקדושה ותבטל את בחי' מחר דעמלק ימ"ש. קלי' עמלק צריך לכלותו בשרשו שהוא ענין המחר, וכן היה ביום הנס שבקשה אסתר ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום [שם ט יג].

בפרשת שלח, **לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו.** כונתם מכיון שראו את העמלקי יושב בארץ הנגב והוא פגם באתוון הו"א כמו"ש רש"י בסוף פ' בשלח ה"ו מן השם וא' מכסא, ע"כ חששו שכוחו גדול כי אתוון הו"א בידו, וזהו שאמרו כי חזק הו"א ממנו, פי' חוזקו הוא מאותיות שפגם ממנו כביכול.

אשר קרך בדרך. י"ל קרך לשון מניעה כמו שפירש"י בשם מנחם בפ' בחוקותי עה"פ ואם תלכו עמי קרי [ויקרא כו כא] פירש לשון מניעה כמו הקר רגלך, וכן יקר רוח עיי"ש. וזהו אשר קרך ממציא לו מניעות בקיום המצות ועבודת הי"ת.

אשר קרך בדרך. פירש"י ענין קרירות. י"ל עפ"י המבואר בספרי מוסר דמה שלא מצוי היום מדרגות נבואה ורוה"ק כאשר היה בזמנים הקדומים, אעפ"י שיש ת"ל רבים וטובים עובדי ד' בקדושה ובטהרה, משום דהראשונים לא היו מפסיקים מדביקות הי"ת אף בהיסח הדעת קל, אלא תוכם רצוף אהבה ויראת ד' חופף עליהם כל היום וכל הלילה בלא הפוגה. ע"ד משל תבשיל שהושם להרתיח צריך משך הרתיחה להיות רצוף בפעם אחת, אבל אם יפסיק ויחלק משך השיעור לסירוגין לא יגיע לעולם לנקודת הרתיחה. והנה עצת עמלק היתה להניח מדי פעם ולהרפות מדביקות ד', והיא תחבולת היצר בכל עת באמרו הנך עיף ויגע וזקוק למנוחה קצת, וכונתו לקלקל הרציפות וממילא לא יגיע למדרגת ירא אלקים, כמו"ש ויבא עמלק וילחם עם בנ"י ברפידים ואמרו חז"ל שרפו ידיהם מן התורה, כלומר לא שהזניחו את התורה לגמרי ח"ו אלא הרפו מדי פעם בפעם כדי שלא לטרוח ולהתיגע זמן רב בפעם אחת, וממילא נתקררו בכל פעם ולעולם לא יגיעו לידי חמימות והתלהבות, וזהו אשר קרך בדר"ך, היינו קרירות בדרך העבודה, [וידוע מש"כ חזו"א באגרותיו בזה"ל: ללמוד שעה א' ולהפסיק שעה א' הוא קיום האפס וההעדר, ע"כ].

ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים. י"ל ענין קליפת עמלק, עפימ"ש אשר קרך בדרך, דהיינו שעלתה לו להשיג את ישראל בדרך כאשר אינם בביתם אלא מטולטלים בדרך ואז קיים בהם אשר קר"ך לשון קרירות, כי בביתו יש לו לאדם מנוחת הנפש וסדר יום קבוע ושקה להסירו מדרכו בעבודת ד', אבל כאשר מצוי בדרך בקל יוכל היצר להסיתו ולהסיטו מדרכו ע"י נסיונות שונים ומשונים. ויש להוסיף בדרך צחות מ"ש רש"י משל לאמבטיא רותחת קפץ אחד וצינן את האמבטי'. ולדרכנו י"ל בזמן שיוצא אדם מביתו בקיץ לרחוץ במעינות מרפא ואמבטיאות וכיוצא בהם, אז הוא הזמן שצריך להתחזק ולעמוד בפני פיתויי היצר, כי דרכו לקרר את האדם באמרו הנך עיף ויגע מטרדת השנה וזקוק למנוחה ומרחצאות ע"כ יקל מעט מיראת ד', וז"ש ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים, פי' היצר מסיתו באמרו לו אתה עייף ויגע, וממילא נעשה לא ירא אלקים ח"ו, וזהו שאמר צינן את האמבטי'.

והיה בהניח לך ד' אלקיך מכל אויביך וגו' תמחה את זכר עמלק. צ"ב היאך תליא זה בזה, הלא מלחמה לד' בעמלק מדור דור ולמה נמתין עד שיניח לנו מכל אויבינו וכו'. וי"ל עפ"י המבואר בספה"ק כי קליפת עמלק היינו הגאוה וההתנשאות נגד אלקים ואדם, עמל"ק גי' ר"ם, ומכאן שורש כל שנאת חנם וצרות עין הגורמת מחלוקת כידוע. כל זמן שיש בלבו של אדם שנאה וקנאה על רעהו בידוע שיש בו מקליפת עמלק. והנה נתבאר אצלנו בדרוש לפורים, כי כשאדם שרוי בשמחה אמיתית יצאו מלבו כל ענייני קנאה וטינה על חבירו ורואה בכל אחד רק טוב, וזו תכלית עבודת השמחה, כמו"ש רבנו ר"ר אלימלך זיע"א שנראה במעלת חברינו ולא בחסרונם. וז"ש הכתוב, והי"ה לשון שמחה, פי' כשתהיה שרוי בשמחה אמיתית כמו שנצטווינו עבדו את ד' בשמחה, אזי יניח לך מכל אויבין, פי' לא תראה בשום אדם אויב או שונא, אלא רק טוב, וממילא לא יהיו לך אויבים, וזה האות כי מחה מחית את זכר עמלק מקרבך וכנ"ל.

תורתן של אבות
דברי תורה מרבותינו הקדושים זיע"א

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וכו'. עיין רש"י [המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה הימנו ועשו לי מקדש ככל אשר אני מראה אותך]. והנה בעלי המוסר כתבו בספריהם דרמזה הפרשה על האדם השלם לקדש ולטהר עצמו כדי שתשרה הקדושה שלמעלה עליו, ותמצו יתידותיהם בדברי חז"ל (אלשיך הק') בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, ועיין בספה"ק מאור ושמש. ואני העני אען ואומר, דבדרך כלל הפנימיות של ישראל הוא טוב והוא הנקודה המסתתרת בלב כמבואר בספר תניא, אלא דחיצוניות נפגם לפעמים ר"ל. ושם ישרא"ל אתוון ל"י הם בחצוניות הסובבים אתוון שר"א דביניהם בפנימי, ובאה הצוואה 'ועשו ל"י' שיקדשו גם את חיצוניותיהם אתוון ל"י, דבאמת 'ושכנתי בתוכם' בפנימיות אבל יקדשו גם חצוניות שלהם 'ככל אש"ר' הם אתוון הפנימיים דישרא"ל, ואז 'אני מראה אותך' החיצוניות שלך שבו שייך הראיה, כי בפנימיות בוחן לבות וכליות ה' ואין רואה, אבל בחיצוניות וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, והמקדש חיצוניותו ופנימיותו הוא ממש 'את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו', ושפיר פרש"י ז"ל מחובר למקרא שלמעלה, לקדש להל"י בחיצון ככל אש"ר הפנימי שהוא קדוש בעצמותו. (בני ששים)

ויקחו לי תרומה. פירש"י לי לשמי, תרומה - יפרישו לי ממונם נדבה. לכאורה הול"ל ויתנו. וי"ל עפ"י המדרש פר' בהר עה"פ אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה', כל מי שנותן פרוטה לעני וכו' וכי פרוטה נותן לו והלא לא נותן לו אלא נפשו, כי גדולה מעשה הצדקה שעומדת לו לאדם בשעת דחקו בעוה"ז ובעוה"ב ומצלת מן המיתה עכ"ל. ועירש"י פר' ויקרא (ב א) בפסוק ונפש כי תקריב לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו. וז"ש 'אשרי משכיל אל דל ביום רעה', היינו שהנותן הוא ג"כ ביום רעה במעמדו ומצב פרנסתו, ואותה פרנסה שהיה צריך לעצמו הוא מפרישה ונותנה לעני, ועל איש כזה מעלה עליו הכתוב כאילו נותן לו את נפשו, בודאי שכרו אתו ע"י נתינה כזאת, כי ימלטהו ה' וצדקתו תעמוד לעד.

וכזה נאמר בענין התרומה, 'ויקחו לי תרומה' ולא ויתנו, כי ע"י נתינת צדקה יקחו השפעה טובה מהקב"ה בזה ובבא, אבל הנתינה צריכה להיות לשם שמים, ורק אז נוכל לומר עליה לשון קיחה, שיהיה דבר הנתינה אצלו כאלו נתן נפשו לה', לי לשמי, והעד על הנתינה אם היה לשם שמים הוא אם יפרישו לי מממונ"ם דייקא, מאותה הממון שיש להם צורך בו לעצמם ולכל צרכיהם ובכל זאת הם מפרישים האוכל מפיהם לעשות צדקה וחסד, נתינה כזאת קיחה נקראת לקחת בזכותה שפע ברכה וצדקה מאלקי ישעו.
(שארית יעקב עה"ת, רבי יעקב פאנעט מֶרֶעטְיאג)

ככל אשר אני מראה אותך בהר. הטעם על תיבת ככל הוא רביעי. רמז למה שאמרו חז"ל ארבע דברים שהראה הקדוש ברוך הוא למשה. מנורה, מטבע, לבנה, שרצים. (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

עוד רמז למה שכתוב במדרש (במ"ר יב ח), הראה הקדוש ברוך הוא למשה, אש ירוקה, אש שחורה, אש לבנה, אש אדומה, ואמר לו ככל אשר אני מראה אותך והיינו ארבע מיני אש. (שם)

פרשת זכור

צריך להבין ענין הקריאה פרשת זכור, דהא כבר יוצאין ידי זכירת עמלק בפורים כמ"ש הפוסקים, גם למה קורין בשבת זו פרשת זכור שבמשנה תורה ובפורים פרשת ויבא עמלק. והנראה לי על פי מה שכתבתי כבר, בפר' ויקרא שיש ב' זכירות בדבר שעמלק והמן רצו להרע לישראל בב' אופנים בגוף ונשמה [שם כתב וז"ל: עמלק רצה להעבירם ממצות ה' ולכן ביזה את המילה וגם המן החטיא את ישראל בצלם שהוצרכו להשתחות לו וכו' וגם בסעודות אחשורוש הכל היה עצתו, עוד מצינו שהרע להם ג"כ בגופם דהיינו עמלק רצה להלחם בהם ולאבדם וכמו כן המן, והנה מה שהזיק לנו בגשמיות וצער הגוף זה על הקב"ה לנקום נקמת ישראל ולמחות את שמו, אבל מה שהחטיאם וישראל

המשך בעמ' הבא

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים של שושלת בית קאסאן מתוך הספר "תולדות בית הלוי" הנמצא כעת בשלבי עריכה ועתיד לצאת לאור אי"ה ע"י מכון בני שלשים"

זקנו של רבינו הקדוש [הבני שלשים] הרה"ק רבי צבי מזידיטשוב זצוק"ל אמר לבתו הרבנית ריזל ע"ה קודם הסתלקותו, "דוא וועסט נאך האבען איין אייניקיל וואס וועט דערלייכטען דיא וועלט" [עוד יהיה לך נכד שיאיר את העולם], ואז היתה בלא בעל, ולאחר פטירת אביה, נישאה להרה"ק רבי יוסף מקאזאווא ונולד להם בן ה"ה מוה"ר צבי ז"ל ונשא אשה בת הה"צ מהעליטש זצ"ל, ונולד להם בן ה"ה רבינו הגה"ק בעל בני שלשים בשנת א"ת האו"ר [תרי"ג], ואמרה עליו הרבנית זקינתו ריזל ע"ה הא לך זרע אמת אשר הבטיח לי אבי הקדוש זצ"ל, ולידתו היה בבית זקינו בהעליטש, ולא ארכו הימים עד מ"א לספירה שנת תרי"ד וזקינה הרה"צ מהעליטש שבק לן חיים ולכל ישראל, ואז הי' רבינו זצ"ל בן שנתו, עם כל זה סיפר בילדותו כי זוכר את זקינו הה"צ המנוח הנ"ל וצייר תוארו וקומתו, ויזכור יוסף את כל אשר ראה וידע, וחלוץ חושי"ם היה כי קדוש הוא לאלקיו וחכמתו האיר פניו והי' לפלא.

במשך הזמן אשר היה בבית זקינו מהעליטש זי"ע חלה מחלה נוראה מאד עד כלות הנפש, ולקחה אמו והביאה אותו בית אביה הה"צ הנ"ל ותתנהו על מטתו ויצאה מביתו בבכיה רבה, ותיכף קרא אותה אביה ואמר לה קח נא את בנך עס פעהלט אייהם גאר נישט [לא חסר לו כלום]. ובקחתה אותו מצאה עליו פתקא כתוב 'צבי בן הינדא' והוא שם הקדוש של רבינו צבי מזידיטשוב זי"ע, ועוד תפלה שיתרפאו ילדי בני ישראל, ואפשר היתה כונתו של זקינו הנ"ל בזה השם הקודש אחרי רואו גם הוא את האור כי טוב כי זה האור אשר הבטיח זקינו רבינו צבי הקדוש זצ"ל זי"ע לבתו הרבנית הצדיקת ריזל ע"ה, ע"כ נתן עליו שם הקדוש הנ"ל לשמירה, ונתקיים אז ברכת צדיק בתתם עליו הפתקא לשמירה ונתרפא רפואה שלמה.

הפתקא הפעילה פלאים הרבה ונעשית קמיע מומחה ונתרפאו על ידה ילדי בני ישראל אשר נודע שמותם, ועד אשר נתן רבינו הבני שלשים הקמיע לאיש אחד אשר נחלה בביתו א' מבניו הקטנים, ובעזר השי"ת פעל גם שם לטובה, ובאותו הזמן אשר הקמיע לא היה בביתו נסבה סיבה לא טובה, והתחרט מאד למה השאיל הכתב הקדוש לאיש אחר, וכאשר הביאו הסגולה היקרה לביתו שמח מאד וקבל עליו שלא לתת רפואה זו לאיש אשר לא מבני ביתו, ועד שנת תרח"ם היה השמירה הזאת בביתו, ותחלת החורף תרח"ם נאבד הון היקר הנ"ל, אז נתן שבח והודיה לשמו יתברך בהודע לו כי נאבד, באמרו כן הוא בודאי מן השמים ונכון לבו בטוח בה' סמוך לבו לא יירא כתוב הדר הוא.

מאז היה מרגלא בפומיה אם חדש חשוון עובר בטוב היא לי לישועה. כן גם נמצא בכתביו בזה"ל חשוון אין בו שום יו"ט. ועתה נתגלה למה שמח בעבור ימי חשוון בלי פגע ואסון כי גם זוג' הרבנית הצדיקת הלכה לעולמה בח' לחדש חשוון שנת תרע"א, והוא נפטר בכ"ג בחדש הנ"ל, ועוד בשנת תרנ"ג נפל למשכב על ערש דוי בחדש הנ"ל בחולי מסוכן היה, ואז זכינו שנתקבלה תפלתינו עבורו בכלל תפלת כל הצדיקים שהתפללו עליו. (מתוך הדקדמת בנו מרן בעל ה"שמועה טובה" לספה"ק בני שלשים)

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבותינו הקדושים מקאסאן זצוק"ל

מנהגי שבת זכור ותענית אסתר

א. בפרשת זכור לא עלה (רבינו האור מלא) לתורה ללוי אלא למפטיר, תמחה את זֵכר עמלק קרא בציר"י תחת הזיי"ן, ובפרשת כי תצא קרא תמחה את זֵכר עמלק בסגו"ל תחת הזיי"ן.

ב. רבינו הורה שהנשים שאינן יכולות לבא ולשמוע פרשת זכור בציבור יכוונו לקיים את המצוה בפורים בשעת קריאת המגילה.

ג. בחודש אדר לא אמרו תחנון מיום י"א אדר עד יום שיבסר בו, אבל עקדה, א־ל ארך אפים, למנצח מזמור לדוד יענך, תפילה לדוד ובית יעקב אמרו, מלבד משני ימי הפורים.

ד. הסליחות לתענית אסתר: התחילו מיד אחר חזרת הש"ץ - סלח לנו אבינו כי ברוב אולתנו שגינו וכו', לא אמרו א־ל ארך אפים ולא י"ג מדות ולא תחנון, והתחילו קוה קוינו אל ה' וכו' ואחר הפזמון שמע קולנו וגו' אמרו משיח צדקך וכו' הסליחות אמר רבינו בעמידה, בכל ת"צ היו מסיימים הסליחות כי לד' אלקינו הרחמים והסליחות, חצי קדיש. מלבד סליחות אלול ותשרי אמרו עד גמירא כמו"ש בסידורים.

ה. בדרך כלל היה רבינו מיקל בת"צ לאנשים חולים וחלושים, ובתענית אסתר יותר מבשאר תעניות.

ה. מעות מחצית השקל נתנו ביום הפורים ולא ביום תענית אסתר במנחה.

ו. קודם תפילת מנחה טבל במקוה ולבש השטריימל והבעקיטשע לתפילת מנחה.

מן הראוי להביא כאן אשר רבינו האור מלא היה לפעמים משיח על מאורעות התקופה בדברי ריצוי ופיוס לפני המקום ובקשת רחמים מן השמים על הכלל ועל הפרט לבטל מעליהם כל גזירות קשות ואכזריות, היות כי שליחותו של הצדיק היא לא רק לומר תורה ולדרוש על המקרא והמדרש, אלא גם לקיים מ"ש והבאת אתה את הדברים אל האלקים, ולהשמיע באזני העם את דבר ד' ביד נביאיו. וסיפר הרה"ח ר' יהודא ארי' האלענדער: בשנת תש"א היה אצל רבינו בקאסאן בשבת זכור ופורים, ונשמע דברו של רבינו ביום ש"ק בסעודת היום וכן בסעודת פורים וכה אמר: רבותי חורבן גדול ממשמש ובא על העולם, יש זמנים שגוזרים גזירה מן השמים אבל מודיעים לצדיקים כדי שיוכלו לבטלה, ויש שגוזרים ומסתירים אותה מן הצדיקים אבל נודע להם בדרך עקיפין ומרעישים עולמות לבטל הגזירה, ויש שגוזרים ולא נודע הדבר לשום צדיק, אכן יש זמנים שגוזרים ומודיעים לצדיקים אבל אינם יכולים לפעול דבר כנגד הגזירה בשום אופן, ואין תקנה רק דבר א' והוא תשובה, אולי אולי ירחם, על כן רבותי נשוב בתשובה שלימה כי בא יבא חורבן שלא היה עוד כמוהו בעולם ופרץ בבכי גדול.

יפוצו מעינותיך חוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

שלוחה נכבדת ועיקרית ב"מכון בני שלשים" הינה סדרת "אוצרות מהרצ"א" הכוללת הוצאתם לאור של כל ספרי רבינו רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א. מגמה זו החלה בברכתו ועידודו של כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל מצאצאי הבני ישששכר, אשר העלה את הרעיון בפני כ"ק אדמו"ר שליט"א לערוך את ספרי זקנו הק' מדינוב, בגנזיו היה שמור ספר "רגל ישרה" מעצם כתב ידו של רבינו מהרצ"א (מפתח ערכים בקבלה) שנדפס רק פעם אחת לפני כ150 שנה בשיבוש רב, העתק כתב יד זה נמסר לנו בבוא הזמן ע"י בנו כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א, ואכן ספר זה יצא ראשונה בסדרת אוצרות מהרצ"א בשנת תשנ"ח, מני אז הגיעו לידינו כתבי יד של יתר ספריו של מרן הבני ישששכר בהדור רב עורכים ומתוקנים בשלימות כמה וכמה שיעורים ברבים בהיכלי החסידות בספרי הבני ישששכר שיצאו לאור במכון "בני שלשים".

ספר ריח דודאים

דבר בעתו מה טוב, ספר יקר מאוצר המנוצר מספרי הקודש מרן רבנו צבי אלימלך מדינוב זצוק"ל ה"ה ספר ריח דודאים והוא חידושים וביאורים נפלאים על מסכת מגילה ועל מגילת אסתר, על הרוב בא לפרש להבין הדברים כפשטן, ולפעמים עפ"י רמזים נחמדים להשכיל, כמעשהו בכל כתביו הקדושים כן גם בספר זה בכל מקום הסתום גילה הוא מצפוניו והוסיף תלי תלים כיד ד' הטובה עליו. החיבור בכת"י היה לנגד עיניו של מרן הדברי חיים מצאנז עוד בשנת תרל"ה והוא נתן את הסכמתו עליו וגם קרא את שמו עליו אשר יקרא לו ריח דודאים כאשר יראה הקורא בהסכמתו.



להלן ציטוט מתוך דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בהקדמתו לספר: ונראה לי ליתן רמז לדבר להסמיך שם זה לספר בני ישששכר, עפ"י מ"ש בבני ישששכר מאמרי חודש כסלו טבת מאמר ה' שרי בישששכר אות א', הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך (שיה"ש ז יד), הדודאים נתנו ריח דרשו בו חז"ל (שיהש"ר שם) הדודאים נתנו ריח טוב בעולם, שבסיבת הדודאים שנתנה לאה לרחל ועי"ז וישכב עמה בלילה הוא (בראשית ל טז), וישמע אלקים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי ותקרא שמו יששכר, והוא הוא עמוד התורה עכדה"ק. נמצא שיששכר נולד ע"י ריח הדודאים. וידוע שרבינו קרא את שם ספרו "בני ישששכר" ע"פ דברי רבו הק' מלובלין שגילה לו שהוא משבט יששכר, כמובא בהקדמת בנו הרה"ק ר' אלעזר מלאנצוט לספרו יודעי בינה, ומובא בהקדמתינו לספה"ק בני ישששכר ולס' חידושי מהרצ"א על חנוכה עיי"ש דבר המעשה באריכות, ע"כ נקרא שמו 'ריח דודאים'.

בסיום הספר צרפנו חידושיו של רבינו על מגילת אסתר שנדפסו מכבר בספר ליקוטי מהרצ"א, ועל הכל נוסף ביאור והערות הצבי והצדק, וכן בסוף הספר ניתנו מפתחות מפורטים הפותחים שערים לכל ענין בכלל ובפרט. ומעתה הנו ספר מושלם בכמות ובאיכות בעזה"י.

המשך מדור תורתן של אבות

נתפתו אחריו זה מוטל על ישראל לבער את היצה"ר מהם ולקבל עליהם עול מלכות שמים שלימה, ע"כ], ופרשת זכור מורה על התקונין בנשמה, וע"כ נאמר מחה תמחה שזה מוטל עלינו לקשט את מעשינו שלא להתפתות אחר היצה"ר, ופרשת עמלק מורה על שהרע בגוף וע"כ מחה אמחה, וע"כ תקנו שזכירה זו של התקונין ברוחניות יהיה בשבת קודם פורים, כי בפורים קשה לתקן מתוך רוב מאכל ומשתה, אבל בשבת שפנויים ממלאכתן ויש קדושה יתירה נוח יותר לקשט דרכיו, ועי"כ נזכה שהקב"ה יעשה ג"כ את שלו בפורים דהיינו במחיית עמלק שלא ירע לנו בגוף, וכמו שנאמר במדין לתת נקמת ה' במדין (במדבר לא ג) והקב"ה אמר נקמת בני ישראל (שם) ומשום דהתם ג"כ עשו ב' דברים בגוף ונשמה, וע"כ אנו שמחים בפורים על ישועת ד' אשר יעשה לנו להוציאנו משעבוד לגאולה ומאפילה לאורה ומיגון לשמחה אכי"ר. (מראה יחזקאל פר' תרומה)

אשר קרך. הטעם הוא קדמא ואזלא. עפ"י מה שכתב רש"י שהיו כל האומות יראים להלחם בכם ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. וכן ראשית גויים עמלק. וזה קדמא ואזלא, שהקדים ופתח פתח לאחרים שילכו בדרכו. (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

• העלון נודב לעי"נ זקננו הגה"ק רבי **יצחק משה פאנעט** זצוק"ל בן רבינו יחזקאל זיע"א, אדר תרמ"א •